
Emir Kuşçu

Mitoloji ve Varoluş:

Rudolf Bultmann'ın Mitolojiden Arındırma Yöntemi Üzerine,

Ankara: Elis Yayınları, 2007, 167 s.

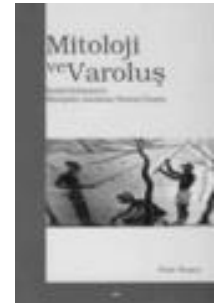
Rudolf Bultmann

Tarih ve Eskatoloji, Sonsuzluğun Mevcudiyeti,

çev. Emir Kuşçu, Ankara: Elis Yayınları, 2006, 144 s.

Bazen bir kitap, bazen bir makale, bazen de kısa bir konuşma o andan sonraki tarihsel olayların seyrini belirler. Bultmann'ın "Yeni Ahit ve Mitoloji"² başlıklı makalesi yayınlandığı andan itibaren Hıristiyan dünyada en çok tartışılan metinlerden biri haline geldiği gibi o tarihten sonraki birçok çalışma ve tartışmanın eksenini belirlemiştir. Öncelikle Yeni Ahit'in dilinin tamamıyla mitolojik bir dil olduğunu iddia eden Bultmann, "mitolojiden arındırma" adını verdiği yöntemle varoluşçu perspektiften Yeni Ahit'i yorumlama çabası içerisine girer. Babası gibi Hıristiyan imanına zarar verdiğini düşünenler olmakla birlikte Hıristiyan imanının modern zamanlarda da var olmaya devam etmesi için varoluşsal bir kapı araladığını düşünenler de az değildir. Yani kimilerine göre bir iman karşıtı iken diğerlerine göre de bir iman savunucusudur.

Kutsal metnin mitolojik dili kapsamındaki eleştirilerinin doğurduğu tartışma atmosferi Yeni Ahit'le sınırlı kalmamış Kur'an'la ilgili birçok tartışmada da pozitif ya da negatif açıdan gündeme gelmiştir. Bu bağlamda Sadık Kılıç'ın "Mitoloji, Kitabı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim (İzmir: Nil Yay.1999)" ve Mustafa Öztürk'ün "Kıssaların Dili (Ankara: Kitabiyat, " adlı çalışmalarından söz edilebilir. Yine Muhammed Halefullah'ın

² Bu makalenin Türkçe çevirisi için bkz. Rudolf Bultmann, "Yeni Ahit ve Mitoloji" çev. Cengiz Batuk, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, VI (2006), sayı: 4, ss.317-361; Diğer makaleleri için bkz. Bultmann, "Ön Kabuller Olmaksızın Yorum Mümkün mü?" çev. Hafsa Fidan, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, VI (2006), sayı: 3, ss.307-314; Bultmann, "İsa'nın Mesajı ve Mitoloji Problemi", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, c.4, s.3, ss.185-191.

“Kur’an’da Anlatım Sanatı (Ankara: Ankara Okulu Yay. 2002)” adlı çalışması da Bultmann’ın oluşturduğu tartışma ortamının farklı bir yansıması olarak görülebilir.

Dindar bir aileye mensup olarak Wiefelstede’de doğan Rudolf Karl Bultmann (1884-1976)’ın babası evanjelik-Lutheran bir pastördür. Aynı zamanda her iki dedesi de farklı kadaemelerde görev yapan din adamıdır. Bununla birlikte Bultmann’ın düşünce dünyasının oluşmasında ailesinden daha fazla Martin Heidegger’in etkisi olmuştur. Hatta Heidegger’in felsefesini Yeni Ahit yorumlarına uyarlayarak varoluşçu teolojinin oluşumuna katkıda bulunduğu yorumları yapılmıştır. Heidegger’in dışında Bultmann, üzerinde etkin olan diğer isimler öncelikle zaman zaman farklı görüşlerle karşıt hale gelseler de Karl Barth ve Fiedrich Gogarten, Rudolf Otto’dur. Düşünce dünyasının oluşumunun bir yanı teolojiye/dine dayanırken diğer yanı felsefeye dayanan Bultmann’ı anlamak gerek günümüz Hıristiyanlığını anlamak ve gerekse yukarıda örneklerini verdiğimiz tarzda İslam dünyasında oluşan tartışmaları anlamak açısından son derece önemlidir.

Son yıllarda ülkemizde dinler tarihi alanında genel çalışmaların ötesine geçilerek spesifik konularda çalışmalar yapılması dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu bağlamda Emir Kuşçu’nun “*Mitoloji ve Varoluş*” adlı çalışması Bultmann’ın “demitolojizasyon (mitolojiden arındırma)” yöntemini anlamamıza ciddi katkılar sağlayacak bir çalışmadır. Dört bölümden oluşan çalışma temelde “mitolojik konuşma tarzının unutulduğu bir dünyada mitolojik

metinlerin anlaşılması nasıl mümkün olabilir?” sorusunu sorarak Bultmann’ın dini metinlerin varoluşsal anlamının korunmasına hizmet eden mitolojik dili çarpıtmadan ve tamamen silip atmadan dini metinleri anlama çabası sorgulanıyor. Zira Bultmann’ın en önemli kaygısı Yeni Ahit’in mitolojik kurgusuna rağmen modern insana verebileceği bir şeylerin olup olmadığıdır. Bultmann, ısrarla mitolojik diye nitelendirdiği Yeni Ahit’i tıpkı MS 1 yüzyıldaki insanlara olduğu kadar 20 yüzyılın insanlarına da verecek bir mesajı

olduğunu düşünür. Bu yüzden de çabası çoğu zaman yanlış anlaşıldığı gibi dini metinlerinin tarihin geçmiş dönemlerine ait metinler olduğunu düşünmüyor. O, insanın varoluşsal olarak kendini gerçekleştirmek için hala bu metinlere ihtiyacı olduğu kanaatindedir. Bu ise mitolojik dili anlamayı zorunlu kılan bir şeydir.

Bu bağlamda kitabın ilk bölümü “mitolojiyi modern dünya için yorumlama sorununu” ele almaktadır. Kuşçu Bultmann’ın bu yorumlama sorununa yaklaşımını “Nasıl ki Gnostik mitoloji, insanın dünyevi güvenliğini terk etmesinin öteden gelen çağrıya icabet için zorunlu olduğunu ifade ediyorsa, Bultmann da modern insanın Tanrı’nın kurtarıcı fiiliyle karşılaşabilmesi için, bilimselci dünya görüşünün ötesine geçmesinin gerektiğini vurgular.” (s.28-29) şeklinde özetler. Yine Kuşçu’ya göre Bultmann’ın mitolojiden arındırma çabası, “modern insan için insandan radikal bir itaat isteyen Tanrı kelamının özgürlük çağrısının gerçek anlamının önündeki engelin kaldırılması anlamına gelir.” (s.29).

İkinci bölümde “mitolojiden arındırmanın tarihi” konusunu işleyen Kuşçu, Tarihsel İsa’nın gerçek mesajının eskatolojik bir mesaj olduğunu söyleyen hatta zaman zaman İsa’dan “eskatolojik Yahudi peygamber” diye söz eden Bultmann’ın eskatolojik tarih anlayışını modern tarihselciliğin karşısında nasıl konumlandığına irdeler. Bultmann, Hıristiyan eskatolojisinde temsil edilen hakiki tarihselliği nesneleştirmenin her türünden kurtarabilecek bir yorum yönteminin geliştirilebileceğini düşünür (s.69).

Üçüncü bölümde Bultmann’ın temel hareket noktasını oluşturan varoluşçu felsefeyle ilişkisi sorgulanıyor. Aslında hermenötk bir çaba olan “mitolojiden arındırma”yı hermenötiği anlamadan neredeyse imkansızdır. Bunun farkında olan Kuşçu, Gadamer’in felsefi hermenötiği bağlamında Bultmann’ın felsefi hermenötiğe yaklaşımını ve kendi metodu doğrultusunda felsefi hermenötiği nasıl kullandığı üzerinde durur. Bu bölümde ayrıca Heidegger, Gadamer, Schleiermacher, Barth, Dilthey ve Kant’ın düşünceleri ile Bultmann’ın yaklaşımları arasındaki esinlenmeler, benzerlikler ve karşıtlıklar üzerinde durur.

Kuşçu son bölümde ise Yeni Ahitteki mucizeleri mitolojiden arındırma üzerinde durur. Zira Bultmann'a göre mitolojiden arındırma yöntemi aynı zamanda Tanrı'nın fiillerinin mitolojik olup olmadığını sorunuyla ilgilenir. Bu nedenle de bol bol Tanrı'nın eylemleri olarak mucizelerden mitolojik bir dille söz eden Yeni Ahit metinlerini farklı bir şekilde anlamak mümkün olabilir mi? sorusuna muhatap olan Bultmann, mucizeleri de mitolojiden arındırmak gerektiğini düşünür.

Kuşçu'nun yüksek lisans çalışmasına dayanan bu eserinin yanı sıra Bultmann'dan yaptığı bir çevirisinden de söz etmek istiyoruz. Birlikte okunmasının son derece yararlı olacağı ve Bultmann'ı anlamamıza katkı sağlayacağı aşikar olan bu eser "Tarih ve Eskatoloji: Sonsuzluğun Mevcudiyeti" başlığını taşıyor. Okur, Kuşçu'nun kendi kitabının ikinci bölümde işlediği eskatoloji, tarih ve tarihsellik ilişkisinin geniş bir açılımını Bultmann'ın kendi dilinden okuma imkanı bulacaktır. Bu eserde en başta "tarih sorunu ve tarihsellik" konusunu işleyen Bultmann, mitolojiden arındırma yöntemiyle doğrudan ilişkili olan tarih ve tarihsellik anlayışını bütün detaylarıyla ortaya koyar. Dolayısıyla Bultmann'ın mitolojiden arındırma yöntemini anlamak için hermenötik (bir anlamda Gadamer) ve Heidegger'i anlamak zorunlu ise aynı oranda onun "tarihsellik" hakkındaki düşüncesini anlamak ta zorunluluk arz eder.

Cengiz BATUK
(Dr., Rize Ün.İ.F.)

